

30 anos en prol do teatro infantil e xuvenil galego

O valo (2018), con Pablo Núñez e Carlos Labraña

REVISTAGALEGA
DE EDUCACIÓN
PUBLICACIÓN DE NOVA ESCOLA GALEGA

ISSN: 1132-8932

Páx. 22-24

Carlos Labraña

Dramaturgo para os nenos e as nenas

carlos.labranha@gmail.com

Eu, antes de escribir teatro, xa escribía. Comecei novo, cando estaba nos últimos cursos da EXB con 12 ou 13 anos. Daquela época conservo poesías de amor xuvenil, contos dunha imaxinación desbordante e, incluso, algunha novela. De feito, acadiei os meus primeiros premios literarios nestes eidos. E aínda hoxe, nalgunhas das miñas pezas aparecen poemas, esconxuros, adiviñas e moita, moita fantasía. Pero só comecei a escribir teatro cando entrei en contacto directo con el.

1986-1994 INICIOS

A min sempre me gustaran as artes escénicas, pero na miña infancia non había moito interese na escola por elas, polo que, se faciamos algunha representación, tiñamos que encargarnos as alumnas e os alumnos de todo. Fóra do ámbito escolar a situación era aínda peor, a tradición teatral en Cedeira, a miña vila de nacemento, xa había tempo que se perdera. Iso mudou coa chegada da actriz e directora madrileña Fusa Guillén, que impartiu uns cursos de técnica actoral aos que asistín. Ela ensinoume as bases da estrutura escénica, así como a impor-

tancia do conflito para que un texto dialogado chegue a ser un verdadeiro texto teatral. Aprendín tanto aqueles anos, que aínda hoxe bebo daqueles coñecementos.

A miña primeira peza escribina con Fusa e outros compañeiros do grupo de teatro que tiñamos en Cedeira porque precisabamos financiamento para as nosas montaxes teatrais e, debido á falta de apoios, a única maneira que se nos ocorreu para conseguilo foi presentarnos ao Certame de Textos Teatrais Infantís Xeración Nós que convocaba a Mancomunidade de Ferrol no ano 1988. Tivemos boa sorte e *O segredo de Daniel* resultou gañadora.

A partir dese momento escribir teatro converteuse nun costume para nós. Ademais, ao decatármonos da precariedade que existía na literatura dramática para nenas e nenos decidimos fundar o Colectivo Garola, co obxecto de escribir, representar e difundir o teatro en galego para os máis novos. Naquela época, a escrita e a escenificación foron da man. Ademais, ao ser unha escrita colectiva tiñamos que chegar a acordos constantemente, tanto na temática que se ía tratar na peza, como no seu desenvolvemento ou nos personaxes que ían aparecer nela. Iso provocaba que fose unha escrita rica, tanto literariamente, teatralmente como persoalmente. Dese anos podo salientar obras como *Pampón tiña razón*; *Unha avoa a catro patas, calcetíns e gravatas*; *O mexillón*; *Hai gato pechado na caixa de Torcuato?* ou *A Escada*.

1995-2008 TRANSICIÓN

Cando rematei os estudos de Arquitectura Técnica na universidade e marchei traballar fóra de Cedeira comezou unha nova etapa caracterizada pola escrita en soidade, que me afastou das vantaxes da escrita colectiva pero a cambio me deu a po-

sibilidade de elixir os temas que a min máis me interesaban, así como o xeito de tratalos. O que mantiven sempre foi o compromiso de seguir escribindo e publicando exclusivamente teatro infantil e xuvenil como unha aposta persoal a prol dun xénero tan minoritario na literatura. Ese compromiso fixo que, pouco a pouco, fose deixando atrás os outros xéneros.

Debido á escaseza de pezas publicadas, as mestras e mestres tiñan unha gran dificultade para conseguir textos teatrais, e moitos dos que atopaban non eran axeitados para traballar nas aulas. Isto influíu de maneira importante para que nas miñas pezas tratase temas que puidesen ser dun especial interese para os máis novos, inclúisen diálogos áxiles para facilitar a súa lectura ou representación e contasen cunha morea de personaxes para que puidesen participar todas as nenas e nenos.

Eses anos estiven desconectado do feito teatral, xa que a vida me requiría para outras cuestións, e só de maneira esporádica seguín escribindo. Dese época son *O teatro do soños*; *Esperta, principião!*; *Os sons da buguina* ou *A viaxe de Farrapos*. Xacando comezou o meu interese por recoller tradicións de noso que estaban a piques de perderse ou quedar agochadas por outras alleas, o que se materializou en pezas como *Indo para o Samaín*, escrita a dúas mans coa miña irmá Sabela e que foi a miña primeira obra en ser traducida e publicada en castelán, ou *Lendas da noite de San Xoán*. Con *O Apalpador*, o personaxe galego do Nadal, retomei recentemente esta temática.

Daquela tamén me decatei das dificultades para publicar pezas teatrais. Nun momento no que existía unha explosión da literatura infantil e xuvenil en galego, en cambio había moi pouca receptividade das editoriais a este tipo de textos. Apenas se

publicaban obras e, xeralmente, eran edicións cativas sen apenas ilustracións. Non existían coleccións dedicadas ao xénero e tampouco aparecían recollidas nas antoloxías ou seleccións de textos para promover a literatura infantil e xuvenil. Esqueceuse o poder do teatro na normalización da lingua, que ben coñecía a Agrupación Cultural O Facho a finais dos anos sesenta, un de cuxos premios era o dedicado á literatura dramática infantil. E tivo que ser a Asociación Socio-Pedagóxica Galega a que tentou encher ese baleiro coa súa colección de teatro para os máis novos, co obxecto de achegar pezas teatrais ás escolas que mestras e mestres estaban a reclamar insistentemente.

2009-2016 EXPLOSIÓN

Aínda que poida parecer o contrario, co tempo as cousas non melloraron e mesmo foron a peor. Coa chegada da crise económica actual a publicación de libros comezou a diminuír e o xénero máis afectado foi o máis feble, a literatura dramática. Incluso houbo anos nos que non se editou ningunha peza infantil en galego, nin tan sequera gañar un premio aseguraba a publicación do texto. De feito, eu mesmo teño dúas obras premiadas eses anos á espera de entrar no prelo. Neses momentos a publicación de pezas teatrais mantívose pola iniciativa de editoriais pequenas como Edicións Fervenza coa súa colección Teatro da Pinguela, que xa leva máis de 100 títulos, ou Emboira Edicións. Nestes últimos anos a Editorial Galaxia tamén está a apostar moi forte polo teatro. Xunto coas anteriores, Edicións Xerais ou Baía Edicións publican desde o seu inicio os premios de teatro infantil e o de monicreques, respectivamente, convocados polo AGADIC.

Para min, en cambio, esta foi a época da grande explosión do meu teatro. De súpeto, as miñas pezas comezaron a ser recoñeci-

das nos diferentes certames de literatura dramática infantil e xuvenil galega como O Facho, Estornela ou Manuel María, aínda que iso, como dixen anteriormente, non se reflectía sempre na publicación dos textos premiados. Deste tempo son *Teatro de xoguete*, *A fraga das árbores das palabras* ou *Espantallo*. A miña escrita, pouco a pouco, foi xirando a temáticas máis implicadas nos problemas sociais, pero sempre dun xeito divertido, da que son exemplo *Estrela Fugaz...?*, sobre as identidades de xénero; *Moito Morro Corporation Sociedade Ilimitada*, unha crítica ácida sobre a crise económica, ou *O valo* que trata sobre o drama dos refuxiados.

2016-2018 VOLTA AOS ESCENARIOS

Se todos os escritores traballan coa idea de ver publicadas as súas obras, o dramaturgo ten un camiño máis longo e complica-

do, xa que a súa meta non está no papel, senón derriba dun escenario. Eu, desde os inicios, ti ven moita sorte neste sentido, xa que as miñas obras son representadas habitualmente nos colexios por nenas e nenos, e incluso hoxe en día hai algunha montaxe profesional.

De todos os xeitos, aínda que a miña relación fundamental co teatro sempre foi a escrita, nunca me puiden esquecer da interpretación naqueles primeiros anos co Colectivo Garola. Así que hai un tempo decidín retomar a miña faceta como actor no grupo de teatro municipal de Ames baixo a dirección da actriz Mónica Camaño. Pero non foi ata o 2016 cando dei un paso máis coa creación da compañía de teatro infantil Os Furabolos, xunto coa actriz Paula Castro e un grupo de persoas inxeadas que, procedentes de diferentes ramas da arte, decidimos poñer

ao servizo da escena os nosos coñecementos. Actualmente, Os Furabolos xa levamos montados tres espectáculos: *Estrelamar*, *O Apalpador* e *O valo*, que se están a representar en librerías, bibliotecas, espazos culturais e colexios ao longo de toda Galicia.

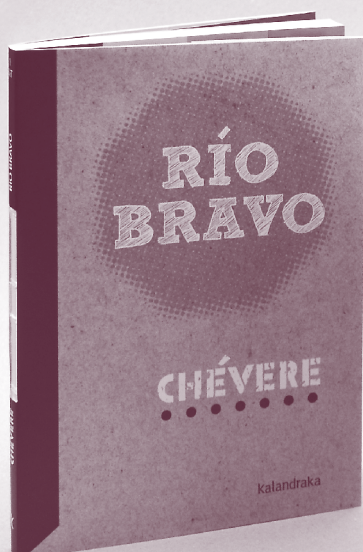
FUTURO

Despois de 30 anos traballando en prol do teatro infantil e xuvenil galego, aínda que a situación mellorou en moitos aspectos, non podo dicir que a tarefa estea, nin moito menos, rematada. Polo que haberá que seguir loitando desde a escrita, o escenario, as asociacións culturais e calquera outra plataforma que nos dea voz para conseguir que ningunha nena e neno queden sen teatro. ■

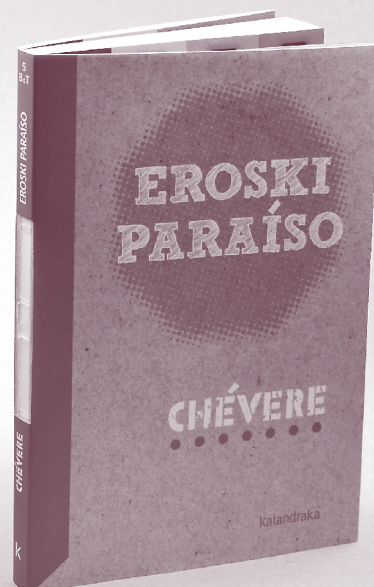
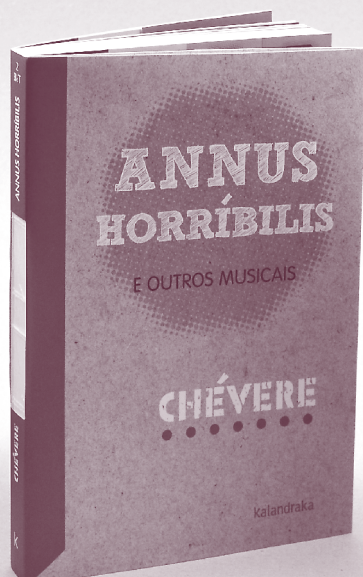
PUBLICIDADE

Biblioteca de Teatro

PARA SEGUIR GOZANDO COAS OBRAS DE CHÉVERE CANDO SE PECHE O PANO

PREMIO DA GALA DO LIBRO GALEGO 2016
AO MELLOR LIBRO DE TEATRO

www. kalandraka .com